

«Τόν ἐκ βρέφους ὡς ξένον ξενωθέντα ἐν κόσμῳ»

ΤΟΥ ΘΩΜΑ ΜΙΛΤΟΥ, ΦΙΛΟΛΟΓΟΥ-ΘΕΟΛΟΓΟΥ

Δός μοι τοῦτον τόν ξένον τόν ἐκ βρέφους ὡς ξένον ξενωθέντα ἐν κόσμῳ. Ἡ φράση αὐτή ἴσως θεωρηθεῖ ἀνεπίκαιρη σ' ὄσους γνωρίζουν τήν προέλευσή της. Πρόκειται γιά τό ἐξαισιοῦ ἀσματικό τροπάριο τῆς Μ. Παρασκευῆς, ἀπαράμιλλης ποιητικῆς σύνθεσης, τό ὁποῖο μέ τί συνεχῆ ἐπανάληψη τῆς φράσης «δός μοι τοῦτον τόν ξένον» ἀναφέρεται στήν ἐπίμονη παράκληση τοῦ Ἰωσήφ πρὸς τόν Πιλάτο νά παραχωρήσει τό Σῶμα τοῦ Ἰησοῦ. Στήν Ἐκκλησία, ὅμως, δέν ὑφίστανται τά κοσμικά στεγανά τῶν ἐορτῶν, ἀφοῦ στό αἰώνιο παρόν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ χρόνου οἱ πιστοί βιώνουν μαζί, λειτουργικά, Χριστούγεννα καί Πάσχα. Στίς ἀκόλουθες γραμμές θά προσπελάσουμε ἀκροθιγῶς τήν ἔννοια τῆς λέξης «ξένος» στήν ἐκκλησιαστική γλῶσσα, προσεγγίζοντας παράλληλα καί τά νοήματά της στή ζωή μας.

Ἡ λέξη **ξένος**, πολυσήμαντη ἀπό τήν ἀρχαιότητα, δέν εἶναι ἄγνωστη στήν Παλαιά καί στήν Καινή Διαθήκη. Στήν πρώτη, ὁ Ἰσραηλιτικός λαός θεωρεῖται ξένος τοῦ Θεοῦ, ἀφοῦ ἡ γῆ τῆς ἐπαγγελίας (Χαναάν) δέν τοῦ ἀνήκει, ἀλλά εἶναι ἐπικαρπώτης τῆς παρουσίας τοῦ Θεοῦ (Λευιτ. 25, 23). Ἐπίσης στό ἴδιο βιβλίο, τό Λευιτικό, δίνονται ὁδηγίες γιά τί φιλοξενία τῶν ξένων.

Στήν Καινή Διαθήκη, ὁ Ἰησοῦς Χριστός εἶναι ἐκεῖνος, πού ἀπό βρέφος ἤδη ἔζησε στή γῆ ὡς ξένος. Μιλώντας μέ σημερινούς ὅρους, τό Θεῖο Βρέφος ἦταν κυριολεκτικά ἕνας μετανάστης· ὁ Χριστός συνελήφθη ἀπό τήν Παναγία στή Ναζαρέτ, γεννήθηκε σέ ξένο μέρος, στή Βηθλεέμ, φυγαδεύτηκε στήν Αἴγυπτο, μεγάλωσε στή Ναζαρέτ καί ἡ ζωή του χαρακτηρίζεται ἀπό ἀδιάκοπη μετακίνηση. Ἦταν ἐκεῖνος πού δέν εἶχε πού «τήν κεφαλὴν κλίνῃ» (Ματθ. 8, 20).

Ἡ ἐκτεταμένη ὅμως χρήση τῆς λέξης «ξένος» ἀπό τοὺς Πατέρες καί τήν ὑμολογία δέν παραπέμει μόνο στήν κατ' ἀνθρώπου ζωή τοῦ Χριστοῦ. Ἀξιοποιεῖται γιά νά φανερώσει τό γεγονός τῆς ἔλευσης τοῦ Υἱοῦ καί Λόγου τοῦ Θεοῦ σ' ἕναν κόσμο, πού, ἂν καί δημιουργήθηκε ἀπ' Αὐτόν, κατέστη ξένος καί ἀφιλόξενος γι' Αὐτόν, ἔχοντας ξεμακρύνει καί ἀκολουθήσει τό δρόμο τῆς φθορᾶς καί τοῦ θανάτου. Ὅπως ἀκοῦμε σ' ἕνα προεόρτιο τροπάριο **«Ξένος εἰς τὰ ἴδια παραγένοντας τόν δεινῶς ξενπεύσαντα ἐκ τοῦ Παραδείσου, εἰς τόν οὐρανόν ἀνακαλούμενος»**. Ὁ Θεός γίνεται ἄνθρωπος γιά νά κάνει τόν ἄνθρωπο θεό, ὁ Δημιουργός κενώνει ἑαυτόν γιά νά συναντήσει τό δημιούργημα, ἡ Αὐτογάπη μεταναστεύει στή γῆ γιά νά καταστήσει τό ἀποξενωμένο πλάσμα Του κοινῶν θείας φύσεως, οἰκεῖο Του, υἱό καί κληρονόμο τῆς ἀπερίστατης Βασιλείας Του. Καθώς γράφει ὁ Ἅγιος Κύριλλος Ἀλεξανδρείας **«καταβέβηκε ὁ Λόγος ἐξ οὐρανοῦ, τήν πατρῶν ὡσπερ καταλελοιπῶς ἐστίαν. Καί ἦν ξένος ἐν ἰδίῳ τῷ κόσμῳ. Καί μαρτυρῆσει λέγων ὁ σοφός Ἰωάννης «ἐν τῷ κόσμῳ ἦν, καί ὁ κόσμος δι' αὐτοῦ ἐγένετο καί ὁ κόσμος αὐτόν οὐκ ἔγνω»**» (Γλαφυρῶν εἰς Γένεσιν 5, PG 69, 232 AB).

Ἡ διττή σημειολογία τοῦ οὐσιαστικοῦ «ξένος», πού χαρακτηρίζει τόσο τήν ἀνθρώπινη φύση τοῦ Κυρίου (ὁ Ἰησοῦς ὡς μετανάστης σέ ξένο τόπο), ὅσο καί τί θεϊκή (ὁ Χριστός ὡς Θεός σ' ἕνα «ξένο» κόσμο) ἔχει ἄμεση ἐφαρμογή στή ζωή ὅσων θέλουν νά Τόν ἀκολουθήσουν. Οἱ σύγχρονοι χριστιανοί μοιάζουμε νά μὴν ἀφουγκραζόμαστε τά δύο αὐτά μηνύματα, τά ὁποῖα μέ τί διπλή σημασία τοῦ ὅρου ξένος, ἐκπέμπει ἡ μητρόπολη τῶν ἐορτῶν, τά Χριστούγεννα. Ζώντας πλέον σέ μιά πολυπολιτισμική κοινωνία καί κάτω ἀπό παγκοσμιοποιημένες συνθήκες, μέ τόν κίνδυνο τῆς ξενοφο-

βίας νά παραμονεῦει, καλούμαστε νά ἀποδείξουμε ἔμπρακτα ὅτι ὁ Θεός στόν ὁποῖο πιστεύουμε ὑπῆρξε ὡς ἄνθρωπος ξένος καί μετανάστης. Ἡ ταύτιση Θεοῦ καί ξένου ἀπό τόν ἴδιο τόν Χριστό («ξένος ἦμην καί συνηγάγετέ με», Ματθ. 25, 35) ἐπικαιροποιεῖται καί πάλι, δίνοντας τό κριτήριο τῆς στάσης μας ἀπέναντι στόν κάθε ἄλλο, πού δέν παύει νά συνιστᾷ, ἴσως ἀμυρωμένη ἀλλά σίγουρα, ζωντανή εἰκόνα τοῦ Θεοῦ. Ἡ κοινωνική διάσταση τοῦ εὐαγγελικοῦ μηνύματος θεμελιώνεται ἀκριβῶς σ' αὐτήν τήν ἀλήθεια. Ἡ συμπεριφορά μας στόν μετανάστη, τόν πρόσφυγα, τόν φυλετικά, γλωσσικά, θρησκευτικά διαφορετικό καί ξένο εἶναι ἡ Λυδία λίθος τῆς πίστεως μας στήν ἐνανθρώπιση τοῦ Χριστοῦ καθώς καί τοῦ βαθμοῦ τῆς προόδου τῆς πνευματικῆς μας ζωῆς, τῆς ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι χριστοποίησης μας.

Συγχρόνως, ὅμως, τά Χριστούγεννα ἔρχονται νά μᾶς ὑπενθυμίσουν καί τό ὅτι ὁ Θεός γεννιέται μέ τρόπο ξένο, δηλαδή παράδοξο καί πρωτάκουστο (*ἐκ Πνεύματος Ἁγίου καί Μαρίας τῆς ἀειπαρθένου*). Καί γεννιέται σήμερα σ' ἕνα κόσμο πού εἶναι πάλι ξένος, δηλαδή ἀποκομμένος καί δουλωμένος θεληματικά ὄχι στό Θεό ἀλλά στόν Πονηρό. Ὁ καθημερινός βίος τῶν ἀνθρώπων ἐκτυλίσσεται κάτω ἀπό τί σκιά τῆς ἐκκοσμικεύσης, τῆς ἀλλοίωσης τῆς χριστιανικῆς ἀλήθειας μέ τήν ταύτιση Ἐκκλησίας καί κόσμου. Λησμονεῖται συχνά ὅτι ὁ κόσμος στόν ὁποῖο ζοῦμε, κεῖται ἐν τῷ πονηρῷ, εἶναι ξένος γιά τόν Χριστό· γι' αὐτό καί ἡ Βασιλεία Του δέν εἶναι ἐκ τοῦ κόσμου τούτου. Ὁ κόσμος, ἂν καί δημιουργήθηκε ἀπό τόν Θεό ὡς **«καλὸς λίαν»**, ἐν τούτοις Τόν ἀρνήθηκε καί στό πρόσωπο τοῦ Χριστοῦ τόν σταύρωσε καί τέθηκε

ἐκούσια ὑπὸ τί βασιλεία τοῦ διαβόλου, «τοῦ κοσμοκράτορος τοῦ αἰῶνος τούτου». Ὁ χριστιανισμός παραμένει στήν οὐσία του ἀρνησικός καί ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ, ἐνῶ παροικεῖ στόν κόσμο αὐτό, «οὐκ ἔστι ἐκ τοῦ κόσμου τούτου». Οἱ χριστιανοί καλοῦνται ἀπό τόν Ἀπόστολο Παῦλο νά μὴν ἔχουν ἐδῶ «μένουσας πόλιν» ἀλλά ν' ἀναζητοῦν τή μέλλουσα καί αἰώνια. Σ' ὄσους πασχίζουν νά συμβιβάζουν τήν πίστη τους μ' ἕναν ἐκκοσμιζόμενο τρόπο ζωῆς καί νά δουλεύουν ἔτσι σέ δύο Κυρίους, τό νόημα τοῦ ἐρχομοῦ τοῦ Θεανθρώπου, πού εἶναι καί πάλι ξένος γι' αὐτό τόν κόσμο, συνοψίζεται στό γεγονός ὅτι μποροῦν ἀγωνιζόμενοι πνευματικά νά ἐλευθερωθοῦν ἀπό τά σχήματα τοῦ κόσμου αὐτοῦ, πού χάνεται. Ἡ Γέννηση τοῦ Χριστοῦ καί τό ἔργο τῆς σωτηρίας Του δίνει τή δυνατότητα νά ζήσουν μέσα στή Λατρεία, ὡς συμπολίτες τῶν Ἁγίων, ἤδη ἀπό τώρα, τήν Βασιλεία Του, τόν ἀποκαταστημένο στήν πρώτη ὁμορφία του, ὄντως κόσμο (δηλαδή στολίδι), μέχρι τή πλήρη καινοποίηση τῶν πάντων κατὰ τά ἔσχατα.

Γιορτάζοντας καί φέτος τή χειμωνιάτικη πασχαλιά, τά Γενέθλια τοῦ Κυρίου μας, ἡ πρόσκληση τῆς Ἐκκλησίας εἶναι σαφής: «Ξένον τόκοι ἰδόντες, ξενωθῶμεν τοῦ κόσμου, τόν νοῦν εἰς οὐρανόν μεταθέντες». Ἡ ἐορτή, πού ἄσφα καί ἐξωτερικά πανηγυρίζουμε, θά μείνει κενή νοήματος, ἂν δέ προσπαθήσουμε νά δοῦμε στό πρόσωπο τοῦ κάθε ξένου τόν πρῶτο Ξένο καί Μετανάστη, τόν Χριστό. Καί ἂν ἀκόμη δέν ἀγωνισθοῦμε ἀσκητικά νά ἀποξενωθοῦμε ἀπό τόν κενό κοσμικό τρόπο τῆς σύγχρονης ζωῆς καί νά ζήσουμε πνευματικά, μεταμορφούμενοι καί ἀνυψούμενοι πρὸς τόν ἐρχόμενο Κύριο. Ἐξάλλου, «διά τοῦτο γάρ ὁ ὑψηλός Θεός ἐπὶ γῆς ἐφάνη καθ' ἡμᾶς ἄνθρωπος, βουλόμενος ἐλκύσαι πρὸς τό ὕψος τούς αὐτῶ βωδῶντας· Ἀλληλούια».